

თემა №2 ეკონომიკური ცოდნის მინიმუმი მენეჯერთა და ბიზნესმენტათვის

მასალა დისტანციური (ონლაინ) ფორმატით სწავლებისათვის. სილაბუსით გათვალისწინებული თემა №2 (ნაწილი: პირველი). 5 კრედიტიანი.

თემის მასალა იხილეთ სახელმძღვანელოში: უ. სამადაშვილი. ბიზნესის საფუძვლები (მეექვსე გამოცემა, გადამუშავებული, დამატებებით). თეორია, დედააზრი ჩანართით, პრაქტიკუმი, სამეცნიერო-კვლევითი ნაშრომების თემატიკა. თბ. 2016. სილაბუსით გათვალისწინებული თემა №2 გვ. 48-56; გვ. 368-369

2. 1. მოთხოვნილებისა და მოთხოვნის მნიშვნელობა ბიზნესში
2. 2 ეკონომიკური დოვლათი და რესურსები ბიზნესში
2. 3. ეკონომიკური სისტემები და ბიზნესი

ნაწილი: პირველი გვ. 48-56; გვ. 368-369

2. 1. მოთხოვნილებისა და მოთხოვნის მნიშვნელობა ბიზნესში

ბიზნესის მთავარი მიზანი მაქსიმალური მოგების მიღებაა, მაგრამ ამის მიღწევა შესაძლებელია მხოლოდ საზოგადოების მოთხოვნილებების მაქსიმალურად დაკმაყოფილებით. სწორედ ამიტომ კარგად უნდა ერკვეოდეთ მოთხოვნილებების ეკონომიკურ არსსა და ბუნებაში.

ყოველი ადამიანისა თუ საზოგადოების მამოძრავებელია მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება. მოთხოვნილება რაიმეს მიმართ დაუკმაყოფილებლობის, საჭიროების განცდაა. მაგალითად, გსურთ შეიძინოთ ავტომანქანა „ფორდი“, მაგრამ ამის ფინანსური საშუალება არ გაგაჩნიათ. ასეთ შემთხვევაში, საქმე გაქვთ მოთხოვნილებასთან. ხოლო, თუ გაგაჩნიათ არა მარტო სურვილი, არამედ შესაძლებლობაც, მაშინ სახეზეა მოთხოვნა ანუ მსყიდველობითუნარიანი მოთხოვნილება.

ერთმანეთისგან უნდა განვასხვავოთ საჭიროება და მოთხოვნილება. საჭიროება ეს არის ადამიანის მიერ რაიმეს უკმარისობის განცდა. საჭიროება შეიძლება იყოს სრულიად სხვადასხვა სახის. ესაა, მაგალითად, საკვების, სასმელის, ტანსაცმლის, გათბობისა და ა.შ. საჭიროება. მოთხოვნილება კი არის საჭიროება, რომელმაც მიიღო სპეციფიური ფორმა, ინდივიდის კულტურული დონისა და პიროვნული თავისებურებებათა შესაბამისად. მაგალითად, ერთსა და იმავე საჭიროებას სხვადასხვანაირად იკმაყოფილებენ ვეღური და ცივილიზებული ადამიანები. პირველი უმი ხორციით იკვებება, მეორე შემწვარ-მოხრაკულს მიირთმევს. ან კიდევ, ქართველისათვის შიმშილი საჭიროებაა, ხოლო მისი დაკმაყოფილებისათვის აუცილებელი მწვადი, ხაჭაპური ან ხინკალი მოთხოვნილებაა. მაშასადამე, მოთხოვნილება არის კონკრეტული საქონელი (მომსახურება), რომელსაც შეუძლია დააკმაყოფილოს საჭიროება (სურვილი). საჭიროება მუდმივია (მაგალითად, მუსიკის მოსმენის საჭიროება), მოთხოვნილება კი ცვალებადი (მუსიკის მოსმენა შეიძლება: ფირფიტების საკრავით, მაგნიტოფონით, ტელევიზორით, კომპიუტერით და სხვა).

ამგვარად, მოთხოვნილება სურვილით (საჭიროებით) შემოიფარგლება და, მაშასადამე, განუსაზღვრელია. ხოლო მოთხოვნა ერთდროულად, როგორც სურვილს, ისე შესაძლებლობას გულისხმობს და ზღვარდადებულია (სასრულია). ნათქვამიდან გამომდინარე, ბაზარი ცნობს მოთხოვნას (მსყიდველობითუნარიანობას) და არა მოთხოვნილებას.

განასხვავებენ პირველად და მეორად მოთხოვნილებას. პირველადია ის მოთხოვნილებანი (მოთხოვნილება ჰაერზე, წყალზე, საკვებზე, ტანსაცმელზე, ფეხსაცმელზე, ბინაზე და ა.შ.), რომელთა დაკმაყოფილების გარეშე ადამიანის არსებობა შეუძლებელია. ასე მაგალითად, ადამიანი საკვების გარეშე ძლებს 5 კვირას, წყლის გარეშე - 5 დღეს, ხოლო უჟანგბადოდ - მხოლოდ ხუთ წუთს. ექსპერტების მტკიცებით ერთი ხე დღელამეში გამოიმუშავენს იმდენ ჟანგბადს, რამდენიც საჭიროა სამი ადამიანისათვის. მაშასადამე, ერთი ხის მოჭრით იკარგება სამი ადამიანის ჟანგბადი. ერთი ხის დარგვით კი - პირიქით. ჩვეულებრივ, ეკოლოგიური პრობლემებით საზოგადოება სერიოზულად ინტერესდება მხოლოდ მას შემდეგ, როდესაც მოსახლეობის ერთ სულზე იწარმოება 5000 დოლარისა და მეტი ღირებულების მთლიანი შიდა პროდუქტი, ე. ი. როცა ეკონომიკა ვითარდება გარკვეულ დონემდე. თუ გამოვალთ იქიდან, რომ ამჟამად საქართველოში მოსახლეობის ერთ სულზე იწარმოება მხოლოდ 1247 აშშ დოლარის მშპ, მაშინ შეიძლება ითქვას, რომ ეს პრობლემა ჯერ კიდევ მწვავედ არ დამდგარა.

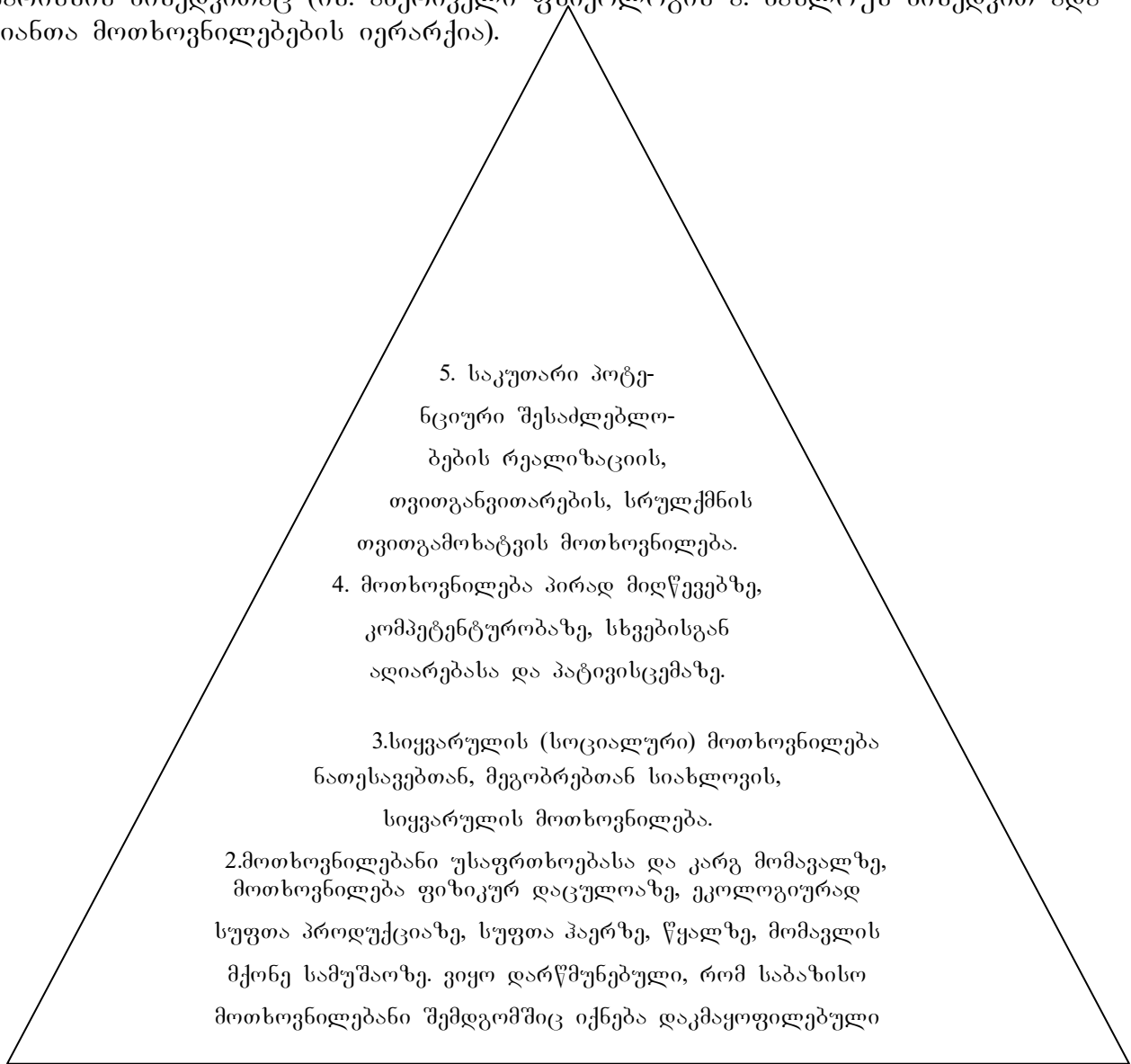
მეორადია მოთხოვნილებანი, რომელთა დაკმაყოფილება ხდება პირველადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების შემდეგ, ე.ი. მას შემდეგ, როდესაც ადამიანის ფიზიკური არსებობა უზრუნველყოფილია. მოთხოვნილება განათლებაზე, დასვენებაზე, ხელოვნებაზე და ა.შ. მეორადი მოთხოვნილებებია. თუ მეორადი მოთხოვნილებების ერთმანეთით ჩანაცვლება სავსებით რეალურია (მაგ. დასვენებაზე მოთხოვნილების დაკმაყოფილება შესაძლებელია, როგორც რუსთაველის სახელობის თეატრში სპექტაკლზე დასწრებით, ისე თბილისის „დინამოს“ მატჩის ყურებით), ეს შეუძლებელია პირველადი მოთხოვნილებებისას (მაგ. საკვებით შეუძლებელია წყურვილის მოკვლა და პირიქით).

პირველადი მოთხოვნებიანი თანდაყოლილია, ადამიანს თან ახლავს დაბადებისთანავე. მეორადი მოთხოვნებიანი კი შექმნილი მოთხოვნებიანია.

მოთხოვნებიანი ერთხელ და სამუდამოდ მოცემული არ არიან. ისინი იზრდებიან, როგორც თვისებრივად (ძველის გვერდით იბადება ახალი მოთხოვნები), ისე რაოდენობრივად (მრავლდება მოსახლეობა).

მოთხოვნები იცვლება: **განათლების მიხედვით** (განათლებული კაცი თავისუფალ დროს კითხულობს წიგნს, ფიზიკურად ვარჯიშობს, ესწრება სპექტაკლს და ა.შ. გაუნათლებელი კი თავისუფალი დროის მეტ ნაწილს „სმას უთმობს“); **გარემოს მიხედვით** (ციმბირში მკაცრი კლიმატის გამო მოთხოვნებიან სპირტიან სასმელებზე, ბეწვეულის ტანსაცმელზე და სხვა); **ასაკის მიხედვით** (ბავშვს მეტი სათამაშოები ესაჭიროება, მოხუცს - წამლები) და ა.შ.

ეკონომიკურ ლიტერატურაში მოთხოვნები დაყოფილია მათი მნიშვნელობის ხარისხის მიხედვითაც (იხ. ამერიკელი ფსიქოლოგის ა. მასლოუს მიხედვით აღამიანთა მოთხოვნების იერარქია).

1.საბაზისო, ფიზიოლოგიური (ბუნებრივი) მოთხოვნილებანი ჰაერზე, წყალზე, საკვებზე, ძილზე, სრულყოფილ მშობლიურ გრძობაზე და სხვა, რაც არსებითია სხეულის ნორმალური ფუნქციონირებისათვის.

ა.მასლოუს ადამიანთა მოთხოვნილებათა იერარქია (პირამიდა)

ა. მასლოუს თეორიის მიხედვით, ადამიანი ისწრაფვის, უწინარეს ყოვლისა, დაიკმაყოფილოს ყველაზე მნიშვნელოვანი (პრიორიტეტული) მოთხოვნილება. მაგრამ, როგორც კი დაიკმაყოფილებს რომელიმე მნიშვნელოვან მოთხოვნილებას, იგი დროებით აღარ იქნება მისთვის მამოძრავებელი მოტივი. იმავედროულად აღიძვრება სურვილი მნიშვნელობის მიხედვით შემდგომი მოთხოვნილების დაკმაყოფილებისა და ეს გაგრძელდება იქამდე, ვიდრე მიღწეული არ იქნება იერარქიის საბოლოო დონე.

მაგ. მშვიერ ადამიანს (ფიზიოლოგიური მოთხოვნილება-1) არ აინტერესებს არც ხელოვნების სამყაროში მიმდინარე ამბები (თვითგანვითარების, სრულქმნის მოთხოვნილება - 5), არც ის, თუ როგორ უყურებენ და როგორ აფასებენ მას გარშემო მყოფნი (მოთხოვნილება სიყვარულზე - 3, მოთხოვნილება პატივისცემაზე - 4) და არც ის, იგი სუფთა ჰაერით სუნთქავს, ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციით იკვებება თუ არა (მოთხოვნილება უსაფრთხოებაზე - 2), მაგრამ, რომელიმე მნიშვნელოვანი მოთხოვნილების დაკმაყოფილებისთანავე წინა პლანზე გადმოდის მორიგი, მისი მომდევნო მოთხოვნილება.

მოტანილი თეორია მარტივი და მიმზიდველია, ოღონდ ზოგჯერ სიზუსტეს მოკლებული. მაგ. ზოგი შემოქმედი ისე ქმნის რაღაც ახალს, რომ თითქმის არანაირ ინტერესს არ იჩენს უსაფრთხოებისა და სოციალურ ურთიერთობათა მიმართ. ანალოგიურად, პიროვნებას, რომელსაც სერიოზული დაავადება სჭირს (ფიზიოლოგიური მოთხოვნილება - 1), შეიძლება უფრო მეტი მოტივაცია ჰქონდეს დაამთავროს წიგნი, რომელსაც ის წერს (მოთხოვნილება თვითგანვითარებაზე, სრულქმნაზე, შესაძლებლობების სრულ რეალიზაციაზე - 5), ვიდრე იმკურნალოს.

ამგვარად, მასლოუს მოთხოვნილებათა პირამიდა გონიერი ბიზნესმენის ხელში უადრესად ქმედითი ინსტრუმენტია მისი ხელქვეითების მიზანმიმართული გააქტიურებისათვის, როდესაც მათი ყველა სასიცოცხლო ინტერესი პრიორიტეტული თანმიმდევრობით, კომპლექსურად და სრულად კმაყოფილდება.

2.2 ეკონომიკური დოვლათი და რესურსები ბიზნესში

ბიზნესის უმთავრესი მიზანი მოგების მიღების მიზნით საზოგადოების მოთხოვნილებათა შესატყვისი დოვლათის (სამოსხმარებლო ფასეულობის) წარმოებაა.

საშუალებებს, რომელთა მეშვეობითაც საზოგადოების მატერიალური მოთხოვნილებები კმაყოფილდება, დოვლათი ეწოდება. დოვლათი შეიძლება იყოს ეკონო-

მიკური და არაეკონომიკური (თავისუფალი, ბუნებრივი). ბიზნესს აინტერესებს ეკონომიკური დოვლათი.

არაეკონომიკური (თავისუფალი) დოვლათი შეუზღუდავია, ყველასათვის ერთნაირად ხელმისაწვდომია და მოხმარებაში გადადის უშუალოდ, წარმოების, განაწილების და გაცვლის გარეშე. არაეკონომიკური, უფასო (თავისუფალი) დოვლათია: ყინული ჩრდილო პოლუსზე, მაგრამ არა ცხელ ქვეყანაში. სილა საპარის უდაბნოში; სასმელი წყალი წმინდა ტბის პირას; ხის მორები საცხოვრებელი სახლის აშენებისთვის ტაიგაში და სხვა.

ბუნებრივი დოვლათი **ეკონომიკურ დოვლათად** რომ მოგვევლინოს, იგი **ჯერ ერთი**, ნაკლები უნდა იყოს მასზე მოთხოვნილებასთან შედარებით და, **მეორე**, მოხმარებაში უნდა გადავიდეს არა უშუალოდ, არამედ გაცვლის გზით.

ეკონომიკური დოვლათის (საქონელი და მომსახურება) წარმოებისათვის ბიზნესმენი იყენებს ეკონომიკურ რესურსებს.

ეკონომიკური რესურსები - ესაა ბუნებრივი, შრომითი, მატერიალური რესურსებისა და სამეწარმეო უნართა ერთობლიობა, რომელთა მეშვეობითაც იწარმოება საქონელი და მომსახურება. განვიხილოთ თითოეული მათგანი.

1. **ბუნებრივ რესურსებში** შედის მიწის, წყლის, ხე-ტყის რესურსები და საბადოები. ბუნების მიერ ნაბოძებ ყველა რესურსს მოკლედ „მიწა“ ეწოდება. ბუნებრივი რესურსები შეიძლება იყოს ამოწურავი (მაგალითად, მზის, ქარის ენერჯია, ზღვის მიქცევა-მოქცევა) და ამოწურვადი (სასარგებლო წიაღისეული, ტყის სიმდიდრე). ამოწურვადი რესურსებიდან გარკვეული ნაწილი აღწარმოებადი ანუ განახლებადია (მაგ. ტყის რესურსები. ტყე შეიძლება გაიჩეხოს და შემდეგ ნერგების სახით გაშენდეს), უფრო დიდი ნაწილი კი არააღწარმოებადი ანუ განუახლებადია (ქვანახშირის, რკინის მადნის, ნავთობის, ბუნებრივი აირის მარაგი). ექსპერტების აზრით, მსოფლიო მასშტაბით სათბობის ყველა სახეობა ამოიწურება 750 წლის განმავლობაში;

2. **შრომითი რესურსების** ქვეშ მოიაზრება შრომისუნარიანი მოსახლეობა შრომისუნარიან ასაკში, თავისი პროფესიული მომზადებით და გამოცდილებით. აქ იგულისხმება მეტალურგის, მეცნიერის, ცეკვის მასწავლებლის, პარიკმახერის და სხვა შრომა. ეს რესურსი კვლავწარმოებადი. **შრომით რესურსებს** მოკლედ „შრომა“ ეწოდება;

3. **კაპიტალი** ანუ ადამიანის მიერ შექმნილი წარმოების საშუალებები (შრომის საშუალებები და შრომის საგნები). კაპიტალი შეიძლება იყოს მატერიალური და ფულადი ფორმით. ეს რესურსი კვლავწარმოებადი ხასიათისაა;

4. **სამეწარმეო უნარი** ანუ საქონლისა და მოსახურების წარმოების ორგანიზების უნარი. ეს რესურსიც კვლავწარმოებადი.

ზემთ ჩამოთვლილ რესურსთაგან ყველაზე მნიშვნელოვანია სამეწარმეო უნარი, რადგანაც სწორედ იგი ახდენს წარმოების სხვა ფაქტორების თავმოყრას და მათ ამათუიშ ფორმით ეფექტიან კომბინაციას.

უნდა განვასხვაოთ ეკონომიკური რესურსები და წარმოების ფაქტორები. მაგალითად, ხე-ტყეში ეკონომიკური რესურსია, ხოლო იგივე ხე (მოჭრილი) საავეჯლო

ფაბრიკაში - წარმოების ფაქტორი. ან კიდევ, მუშაკი შრომის ბაზარზე ეკონომიკური რესურსია, იგივე მუშაკი წარმოებაში წარმოების ფაქტორია.

საზოგადოებრივი წარმოების განვითარების კვალობაზე თითოეული რესურსის მნიშვნელობა იცვლება. ასე მაგალითად, **ინდუსტრიამდელ** ანუ აგრარულ საზოგადოებაში დომინირებს ბუნებრივი და შრომითი რესურსები, **ინდუსტრიულში** - მატერიალური და ფინანსური და **პოსტინდუსტრიულში** - ინფორმაციული და ინტელექტუალური.

წარმოების ფაქტორთა მესაკუთრეები ანუ ეკონომიკური აგენტები ურთიერთობაში მოდიან წარმოების პირობების (რესურსების) და შედეგების (პროდუქციის) ყიდვა-გაყიდვით. ამის შედეგად თითოეულ ფაქტორს მისი მესაკუთრისთვის გარკვეული შემოსავალი მოაქვს: მიწას - რენტა; შრომას - ხელფასი; კაპიტალს - პროცენტი და სამეწარმეო უნარს - მოგება.

ზემოთ განხილული რესურსების საერთო თვისება არის ის, რომ ისინი მეტნაკლებად შეზღუდულია, ანუ სრული გამოყენების შემთხვევაშიც კი არასაკმარისია საზოგადოების განუსაზღვრელი მოთხოვნილებების ერთბაშად და სრული დაკმაყოფილებისთვის. ამ გაგებით რესურსების შეზღუდულობა დამახასიათებელია, როგორც ცალკეული ინდივიდისა და ფირმისათვის, ისე მდიდარი და ღარიბი ქვეყნებისათვის, ვინაიდან ნებისმიერ საზოგადოებაში ადამიანებს სურვილი აქვთ იმაზე მეტი საქონელი და მომსახურება მიიღონ, ვიდრე მათ ამის რეალური საშუალება გააჩნიათ. სწორედ იმის გამო, რომ მათი მოთხოვნილებების ერთბაშად და სრულად დაკმაყოფილება შეუძლებელია, ისინი ცდილობენ აიმაღლონ თავიანთი ცხოვრების დონე მაინც.

განასხვავებენ **აბსოლუტურ შეზღუდულობას**, რაც განპირობებულია არაკვლავ-წარმოებადი რესურსების (მიწა, წიაღისეული) ზღვარდებულობით და **შეფარდებით შეზღუდულობას**, რაც განპირობებულია წარმოების განვითარების დონით. ამ უკანასკნელის ამაღლების კვალობაზე ეს შეზღუდულობა მცირდება.

2. 3. ეკონომიკური სისტემები და ბიზნესი

ბიზნესის მდგომარეობა, გაშლა-განვითარება გადამწყვეტადაა დამოკიდებული ეკონომიკური სიტემის ტიპზე და ხასიათზე. ეკონომიკური სისტემა არის საზოგადოების სამეურნეო ცხოვრების ორგანიზების წესი. მისი ძირითადი ნიშნებია: 1. ეკონომიკურ რესურსებზე საკუთრების ტიპი (კერძო, სახელმწიფო); 2. ეკონომიკის მონაწილეთა კოორდინაციის, რეგულირების მექანიზმი.

საზოგადოების განუსაზღვრელ მოთხოვნილებებთან შედარებით რესურსების შეზღუდულობის გამო ნებისმიერ საზოგადოებაში დგას არჩევანის პრობლემა და შესაბამისად კითხვები: რა, როგორ და ვისთვის ვაწარმოთ? აღნიშნულ კითხვებზე პასუხის გაცემის წესის მიხედვით განასხვავებენ ეკონომიკური სისტემის ორ ტიპს: 1. საბაზრო ეკონომიკური სისტემა, რომელიც აერთიანებს თავისუფალ და შერეულ ეკონომიკას, სადაც ბიზნესი თავისუფალია; 2. არასაბაზრო ეკონომი-

მიკური სისისტემა, რომელიც აერთიანებს ტრადიციულ და მბრძანებლურ ეკონომიკას, სადაც ბიზნესი შეზღუდულია.

პირველში შეიძლება გამოვეყოთ ამერიკული, დასავლეთ ევროპული, იაპონური, გერმანული საბაზრო მოდელი, სადაც ბიზნესი ზოგადდთან ერთად ეროვნული თავისებურებებით „იტვირთება“. ხოლო **მეორეში** - საბჭოური, ჩრდილოეთ კორეული, კუბის, ჩინური მოდელი, სადაც ბიზნესი შეზღუდულია და უპირატესად ჩრდილოვან ხასიათს ატარებს.

აღსანიშნავია, რომ თანამედროვე განვითარებული ქვეყნები, რომლებსაც დაახლოებით ერთნაირი ტექნიკა-ტექნოლოგია გააჩნიათ, სწორედ თავიანთი ეკონომიკური სისტემებით (საკუთრების ფორმა, წარმოების ორგანიზაციის, ბაზრის ფასწარმოქმნის, ეკონომიკის რეგულირების, საგადასახადო სისტემის, სოციალური გარანტიების და სხვა თავისებურებები) განსხვავდებიან.

ტრადიციული ეკონომიკური სისტემა ემყარება თემობრივ საკუთრებას, მეურნეები ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ რა, როგორ და ვისთვის აწარმოონ იღებენ ტრადიციებიდან. ადამიანთა პროფესიები დაბადებისთანავე გარკვეულია (მიწათმოქმედის შვილი მისდევს მიწათმოქმედებას, მონადირის შვილი - მონადირეობას, მეთევზის შვილი - მეთევზეობას და ა.შ.); მეურნეობა უპირატესად კარნაქტილი, ნატურალური ხასიათისაა და ემყარება შრომის უნივერსალიზაციას და საწარმოო ძალთა განვითარების დაბალ დონეს; საანალიზო სისტემა უპირატესად მარტივი და შეკვეცილი კვლავწარმოებით ხასიათდება, რის გამოც ადამიანთა უმრავლესობა არსებობის ზღვარზეა. ამ სიტუაციაში ბიზნესი საქონელგაცვლის ფორმით ჩანასახოვან მდგომარეობაშია.

მბრძანებლური ეკონომიკური სისტემა ემყარება მატერიალურ რესურსებზე სახელმწიფო საკუთრებას; მეურნეები ინფორმაციას იმის შესახებ, თუ რა აწარმოონ იღებენ სახელმწიფოსგან შესრულებისათვის სავალდებულო გეგმა-დირექტივების სახით; პირადი ინტერესები საზოგადოებრივი ინტერესებისადმი დაქვემდებარებული; მწარმოებლებს შორის კონკურენციის არარსებობის გამო ადგილი აქვს საქონლის ქრონიკულ დეფიციტს, გაუთავებელ რიგებსა და დაბალ ეფექტიანობას; რესურსების და საწარმოო შედეგების გათანაბრებითი განაწილება, „დატყვევებული“ ფასები და ხელფასები სკობს შრომის მოტივაციას; საკუთრების გაუპიროვნებლობის (ანონიმურობის) გამო დიდია დანაკარგები; მოუქნელია და ამის გამო გარდაქმნებისადმი ადაპტირება გართულებულია. ამ სისტემაში ბიზნესი კანონით აკრძალული და შეზღუდულია.

თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკური სისტემა არის მეურნეობის ორგანიზების წესი, რომლის დროსაც კითხვებზე: რა, როგორ და რისთვის ვაწარმოოთ? პასუხს იძლევა ბაზარზე ჩამოყალიბებული ფასი. საბაზრო ეკონომიკური სისტემა, ტრადიციულისგან განსხვავებით, საზოგადოებრივ მოთხოვნებს (ინტერესებს) ექვემდებარება.

საანალიზო, თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკური სისტემის ძირითადი ნიშნები: 1. ეკონომიკურ რესურსებზე უპირატესად კერძო საკუთრება და მისი ხელშეუხებლობა. 2. მეწარმეობისა და არჩევანის თავისუფლება; 3. პირადი ეკონომიკური ინტერესი; 4. თავისუფალი ფასწარმოქმნა; 5. კონკურენცია; 6. ეკონომიკაში სახელმწიფოს შეზღუდული როლი.

ერთმანეთისგან უნდა განვასხვავოთ „ბაზარი“ და „საბაზრო ეკონომიკა“. ასე მაგალითად: ბაზარი, როგორც ასეთი, გვხვდება ჯერ კიდევ პირველყოფილი თემური საზოგადოების რღვევისა და მონათმფლობელური სოციალ-ეკონომიკური ფორმაციის ჩასახვის წიაღში, როდესაც ჯერ კიდევ არ არსებობდა ფული. ეს მაშინ, როდესაც საბაზრო ეკონომიკა კაპიტალიზმის პირმშოა და მას საფუძველი ჩაეყარა მე-18 საუკუნეში.

ვაჭრობა ეროვნული მეურნეობის ერთ-ერთი დარგია, ხოლო საბაზრო ეკონომიკა - ეროვნული მეურნეობის ორგანიზების ერთ-ერთი წესი, ანუ ეკონომიკური სისტემაა, რომლის დროსაც წარმოების ყველა ფაქტორი ყიდვა-გაყიდვის ობიექტია და მათზე ფასები წესდება მოთხოვნა-მიწოდების კანონის საფუძველზე. ეს მაშინ, როდესაც საბაზრო ეკონომიკამდე იგივე მიწის ნაკვეთი მემკვიდრეობით გადადიოდა. არ ექვემდებარებოდა ყიდვა-გაყიდვას შრომის უნარი (სამუშაო ძალა) და სხვა. საბაზრო ეკონომიკის პირობებში კი, როგორც ითქვა, ყველა ზემოთ ჩამოთვლილი ფაქტორი ყიდვა-გაყიდვის საგანია.

რაც შეეხება ბაზარს და საბაზრო ურთიერთობებს, მათი აღმოცენებისთვის აუცილებელია სამი ძირითადი პირობა: 1. შრომის საზოგადოებრივი დანაწილება; 2. მწარმოებელთა ეკონომიკური გაკერძობა; 3. მწარმოებელთა და მომხმარებელთა თავისუფლება.

და ბოლოს, შერეული ეკონომიკური სისტემა არის ბაზრით (უხილავი ხელით) და სახელმწიფოს მეშვეობით (ხილული ხელით) მართული ეკონომიკა, სადაც ადგილი აქვს საკუთრების ფორმათა პლურალიზმს (სიმრავლეს) და მესაკუთრეთა თანასწორუფლებიანობას. ამ სისტემაში ბიზნესი კანონით ნებადართულია და თავისუფალია.

განხილულ ეკონომიკურ სისტემებს შორის ეფექტიანობისა (მასში იწარმოება მსოფლიო პროდუქციის უდიდესი ნაწილი) და პოლიტიკური დემოკრატიის ანუ ადამიანთა თავისუფლების თვალსაზრისით საუკეთესოა შერეული ეკონომიკა. სწორედ ამიტომ, თანამედროვე მსოფლიოში იგი გაბატონებული ტენდენციისაა.